

Η θέση της γυναίκας μέσα στο χρόνο

Πηγή εικόνας: athens voice.gr

Οι γυναίκες είναι πανέμορφα και ξεχωριστά πλάσματα. Όλες είναι διαφορετικές μεταξύ τους και αυτό τις κάνει μοναδικές. Η καθημία δίνει ζωή από τη ζωή της, αγαπάει δίχως όρια, παρέχει απεριόριστη φροντίδα και τρυφερότητα, είναι δυνατή και αποτελεί μια μοναδική ζωντανή παρουσία πάνω στον πλανήτη.

Η θέση της γυναίκας από την αρχαιότητα μέχρι και σήμερα θεωρείται από πολλούς αμφιλεγόμενη. Μπορεί σήμερα η ισότητα άνδρα- γυναίκας να θεωρείται ως δεδομένο, αλλά παλαιότερα αυτό ήταν το ανεκπλήρωτο όνειρο κάθε γυναίκας! Η γυναίκα ήταν καταδικασμένη σε περιορισμό από την αρχή της ύπαρξης της. Η καθημία ζούσε τον δικό της εφιάλτη. Ακόμη και ένας από τους μεγαλύτερους φιλόσοφους της αρχαιότητας τη θεωρούσε «Ανώτερη από τους δούλους αλλά κατώτερη από τον άνδρα». Πλάσματα που δεν είχαν ιδιαίτερη αξία και συνήθως ούτε κάλο τέλος.

Από πολλούς μελετητές, η γυναίκα των παλαιών εποχών χαρακτηρίζεται ως «μηχανή παραγωγής τέκνων», έχοντας χρησιμότητα μόνο γι' αυτό, δηλαδή να γεννά παιδιά και να δημιουργεί οικογένεια. Έπειτα από πολλούς αγώνες, τους οποίους πλήρωσαν με τη ζωή τους, οι γυναίκες κατάφεραν να αποκτήσουν κάποια βασικά, θεμελιώδη δικαιώματα και για πρώτη φορά να νιώσουν τη δυναμική και την αξία τους.

Ας δούμε όμως αναλυτικότερα τι ίσχυε για τη θέση της γυναίκας ανά εποχή ή/και γεωγραφική περιοχή...

Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΟΝ ΑΡΧΑΙΟ ΚΟΣΜΟ

❖ Η θέση της γυναίκας στην Αρχαία Ελλάδα

Η θέση της γυναίκας στην αρχαία Ελλάδα δεν ήταν ίδια στις διάφορες πόλεις και παρουσίαζε διαφορές κατά την εξέλιξη των κοινωνιών μέσα στους αιώνες. Η γυναίκα θεωρούνταν, βιολογικά και ψυχολογικά, πλάσμα που δεν είχε την ικανότητα να ελέγξει τον εαυτό της και να αντισταθεί σε εξωτερικά ερεθίσματα. Έπρεπε να είναι σεμνή, όμορφη και υγιής, προκειμένου να συμβιβάζεται με τα πρότυπα μιας πατριαρχικής κοινωνίας, όπως ήταν η αρχαία ελληνική.

Σε ό,τι αφορά την γυναίκα στην Αρχαία Ελλάδα -και όχι μόνο στην Αθηναϊκή Δημοκρατία- η πρώτη κύρια δυσκολία που αντιμετώπιζε ένα νεογέννητο κορίτσι ήταν να του επιτραπεί να ζήσει. Εξαρτάτο άμεσα από την απόφαση του πατέρα η έκθεση του νεογνού σε μια ερημική περιοχή, καθώς η γέννηση ενός θηλυκού μέλους θεωρείτο ανώφελο επιπρόσθετο έξοδο για τον οίκο, εφόσον μάλιστα σε ένα κατεξοχήν πατριαρχικό σύστημα κληρονομιάς δεν είχε τη δυνατότητα να διατηρήσει το οικογενειακό όνομα και συνεπώς τα οικογενειακά περιουσιακά στοιχεία.

1. Στην Ομηρική εποχή

Η ζωή των γυναικών όπως αντιλαμβανόμαστε από τα έργα του Ομήρου, ήταν αρκετά καλή. Οι γυναίκες δεν έμεναν περιορισμένες στο σπίτι και μπορούσαν να κυκλοφορούν ελεύθερες με την συνοδεία δούλων. Αγαπούν την οικογένειά τους, συζητούν ελεύθερα μαζί με τους άνδρες, επικρατεί η μονογαμία, ο γάμος είναι ιερός και αδιάλυτος, η γυναίκα μπορεί να διαλέξει τον άνδρα της, οι συζυγικές σχέσεις βασίζονται σε αμοιβαία αγάπη και εκτίμηση και οι τρόποι συμπεριφοράς των συζύγων παρουσιάζονται απλοί, ευγενικοί και εγκάρδιοι. Η γυναίκα, αν δεν έβγαινε έξω για αγορές σχετικές με την οικιακή δραστηριότητα, έμενε στο σπίτι. Οι κοινωνικές δραστηριότητες όπου επιτρεπόταν η παρουσία της ήταν γάμοι ή κηδείες και άλλες συναφείς εκδηλώσεις. Πολλά σπίτια διέθεταν τον ειδικό χώρο των γυναικών, τον γυναικωνίτη.

2. Στην Αρχαία Αθήνα

Στο σπίτι ενός Αθηναίου πολίτη το μικρό κορίτσι μεγάλωνε με τη φροντίδα μιας τροφού και περνούσε το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου του στα γυναικεία διαμερίσματα, την πεμπουσία του γυναικείου χώρου, όπου συνήθως οι μητέρες μεγάλωναν τα παιδιά τους και ασχολούνταν με την υφαντική. Ωστόσο, η ενασχόληση της γυναίκας στην πραγματικότητα ήταν η διεύθυνση όλων των πρακτικών ζητημάτων του νοικοκυριού όπως τονίστηκε από τον Ησίοδο, ενώ αρκετούς αιώνες αργότερα ο Αριστοτέλης και ο Ξενοφών θεώρησαν το γάμο εμπορική συμφωνία.

Τα νέα κορίτσια διδάσκονται από τις μητέρες και γιαγιάδες τους υφαντική, δουλειές και εργασίες του σπιτιού που σχετίζονται με τον καλλωπισμό του και την καθαριότητα, πλέξιμο κ.ά. Βέβαια, ούτε λόγος να γίνεται για την παρουσία τους στα δημόσια θεάματα ή κοινή δημόσια ζωή, καθώς ο μόνος λόγος που επέτρεπε την εμφάνισή τους στην καθημερινότητα του δημόσιου βίου ήταν οι διάφορες θρησκευτικές εορτές και αυτό μόνο και μόνο για να

συμμετάσχουν στην πομπή της εορτής, πάντοτε ασφαλώς, ξεχωριστά από τη χορεία των ανδρών.

Στην αρχαία Αθήνα η μόνη εξουσία που φέρει η γυναίκα είναι η επιβολή της απέναντι στους δούλους και στο υπηρετικό προσωπικό. Άλλωστε, στην Αθήνα οι γυναίκες δεν είχαν περισσότερα πολιτικά και δικαστικά δικαιώματα από τους δούλους. Μέσα στο σπίτι, όμως, καθώς ο άνδρας απουσιάζει και είναι απασχολημένος μονίμως με εξωτερικά θέματα της οικίας του, η γυναίκα – «δέσποινα» δεσπόζει και κυριαρχεί. Δεν είναι τυχαίο ότι τα κορίτσια πριν τον γάμο είναι ακόμη περισσότερο εξαρτημένα από την πατρική τους οικογένεια. Δεν έχουν δικαίωμα και δεν μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα και να συναναστρέφονται νέους, γι' αυτό και είναι περιορισμένα σε έναν ειδικό χώρο του σπιτιού που προορίζεται για τις γυναίκες, τον γυναικωνίτη.

Την μεγαλύτερη ώρα της ημέρας, παρέμεναν έγκλειστες στο «γυναικωνίτη», τον οποίο όμως διέθεταν εκείνες των εύπορων οικογενειών και όχι των φτωχών. Η ύπαρξη του γυναικωνίτη, ήταν από τα μεγαλύτερα στοιχεία εξευτελισμού προς τις γυναίκες, καθώς στερούνταν τα πάντα μένοντας εσώκλειστες. Όσον αφορά την μόρφωση και σ' αυτό το κομμάτι οι γυναίκες βρίσκονταν μίλια πίσω. Ο Αριστοτέλης υποστήριζε πως το ανδρικό φύλο ήταν εκείνο, που είχε τη δυνατότητα να κυβερνά τις γυναίκες, ενώ οι γυναίκες ναί μεν είχαν τη δυνατότητα της οργάνωσης, αλλά όχι τη δυναμική, στο να λαμβάνουν καίριες αποφάσεις.

Η νέα γυναίκα στην Αρχαία Ελλάδα δεν είχε λόγο για το πρόσωπο που θα παντρευόταν. Αυτή η απόφαση ήταν αποκλειστική αρμοδιότητα του πατέρα ή κηδεμόνα της, παππού της ή αδελφού, εάν δεν υπήρχε εν ζωή ο πατέρας της. Άλλωστε, ο νέος παντρευόταν με μοναδικό και απώτερο στόχο να κάνει παιδιά, να κάνει οικογένεια. Μία νέα γυναίκα λοιπόν, αυτόν τον σκοπό καλούνταν να εκπληρώσει και να υπηρετήσει ισόβια: να κάνει παιδιά και να τα φροντίζει εσαεί. Οι περισσότεροι νέοι παντρεύονταν από κοινωνική και θρησκευτική συμβατικότητα, χωρίς αυτό να σημαίνει πως, ταυτόχρονα, ο γάμος ήταν κάτι που τους άρεσε ιδιαίτερα. Άλλωστε, τόσο στην αρχαία Σπάρτη αλλά και στην Αθήνα, τους ανύπαντρους τους τιμωρούσαν διά νόμου, ενώ, στη δεύτερη περίπτωση της πόλεως των Αθηνών, ο ανύμφευτος άνδρας ήταν παράδειγμα προς αποφυγή. Όλοι τον κατηγορούσαν, τον απαξίωναν, τον παραμέριζαν. Όσον αφορά τα ερωτικά συναισθήματα ούτε λόγος! Αν αναδύονταν θα ήταν πολύ αργότερα του γάμου και κανείς δεν ήξερε πόσο θα διαρκέσουν.

Από νομικής άποψης το σύστημα στην κλασική Αθήνα ήταν έτσι διαμορφωμένο ώστε η γυναίκα να είναι απαραίτητη μόνο για την εξασφάλιση της κληρονομιάς. Η γυναίκα δια βίου δεν είχε καμία εξουσία, ούτε καν στην ίδια της την ύπαρξη. Ο γάμος της δεν απαιτούσε τη συγκατάθεσή της και τα μόνα της αποκτήματα ήταν τα ενδύματα και τα κοσμήματά της. Πρακτικά περνούσε από την προστασία του ενός κυρίου -του πατέρα- στον άλλο -το σύζυγο- και αν ο πατέρας της πέθαινε χωρίς αρσενικό απόγονο, τότε ως *επίκληρος* έπρεπε να χωρίσει και να παντρευτεί τον αδελφό του πατέρα της, προκειμένου να εξασφαλιστεί η αρρενογραμμική διαδοχή.

Η γυναίκα κατά την κλασική αρχαιότητα θεωρείτο βιολογικά και ψυχολογικά πλάσμα που δεν είχε την ικανότητα να ελέγξει τον εαυτό της και να αντισταθεί σε εξωτερικά ερεθίσματα, ανάμεσα στα οποία περιλαμβάνονται και τα συναισθήματα.

Τα στρατηγικά μέτρα της αρχαίας ελληνικής κοινωνίας για αποφευχθεί ο ηθικός κίνδυνος που συνεπαγόταν η γυναικεία φύση, περιελάμβαναν μικρή έως ανύπαρκτη εκπαίδευση και τον πρόωρο εγκλεισμό της στην απομόνωση της οικίας μέσω του γάμου. Ο έσχατος έλεγχος ήταν η αδυναμία της να ορίσει τον εαυτό της ακόμα και στην ερωτική συνεύρεση, στην

οποία ο άνδρας είχε τον απόλυτο και αποκλειστικό έλεγχο. Ακόμα και στην τέχνη είναι δυνατόν να παρατηρήσει κανείς ότι από την αρχαϊκή περίοδο ως και το τέλος περίπου της κλασικής περιόδου όπου το θηλυκό κορμί απελευθερώνεται, η γυναίκα -ιδιαίτερα στη γλυπτική- παρουσιάζεται ευπρεπώς ενδεδυμένη, ενώ αποφεύγεται η έμφαση στα χαρακτηριστικά του φύλου.

Ειδικότερα, τα νεογέννητα κορίτσια είχαν λιγότερες πιθανότητες να επιβιώσουν από τα αγόρια, εξαιτίας του φαινομένου της εγκατάλειψης. Πάντως, όταν μεγάλωναν, αποκτούσαν στοιχειώδη μόρφωση, η οποία δεν μπορεί να συγκριθεί με εκείνη των αρρένων. Στα 18 τους, παντρεύονταν με τη μέθοδο του προξενιού, που προϋπέθετε να είναι παρθένες. Οι παντρεμένες απαιτούταν να είναι πιστές στους συζύγους τους, σε διαφορετική περίπτωση καταδικάζονταν για μοιχεία, με αποτέλεσμα τον αποκλεισμό τους από τις θρησκευτικές τελετές -ίσως και το μοναδικό τους κοινωνικό δικαίωμα-. Οι σύζυγοι, μάλιστα, δικαιούνταν να τις δολοφονήσουν νομίμως. Η διάκριση μεταξύ των δύο φύλων αποτυπώνεται εντονότερα στο σημείο αυτό, καθώς ο άντρας μπορούσε να διατηρεί εξωσυζυγικές σχέσεις, χωρίς κανένα περιορισμό. Μια ιδιόζουσα περίπτωση γυναικών αποτελούσαν οι εταίρες, οι οποίες, λόγω του επαγγέλματός τους, είχαν εντονότερη παρουσία στην κοινωνική ζωή της πόλης. Αξίζει να σημειωθεί, στο σημείο αυτό, ότι υπήρξαν και γυναίκες που ξεχώρισαν και διεκδίκησαν ευνοϊκότερες προϋποθέσεις για τη ζωή τους, όπως η Ασπασία και η πρώτη γυναικολόγος της αρχαίας Αθήνας, η Αγνοδίκη.

Οι εξαιρέσεις έρχονται από τη Σπάρτη, τη Χίο και τη Λοκρίδα, όπου η εκπαίδευση των γυναικών και τα ιδιαίτερα ήθη επέβαλλαν μια διαφορετική πρακτική. Ειδικά σε ό,τι αφορά στη Σπάρτη οι γυναίκες «ξέφυγαν πραγματικά από την πατρική ή συζυγική κηδεμονία». Κατά τα άλλα ο μόνος δρόμος για την απελευθέρωση από την ανδρική κηδεμονία ήταν ο μοναχικός δρόμος της εταίρας, της μόνης ελεύθερης γυναίκας του κλασικού κόσμου που μπορούσε να συμμετέχει σε συμπόσια, να διαχειρίζεται τα οικονομικά της και να μιλά με τους άνδρες ως ίση προς ίσο.

Πηγή εικόνων: dogma.gr

Πηγή εικόνας: antikleidi.com

3. Στην Αρχαία Σπάρτη

Χάρη στη ριζική μεταβολή στις ανάγκες της πόλης, οι Σπαρτιάτισσες, σε αντίθεση με τις Αθηναίες, άρχισαν να διαθέτουν γη και να έχουν τη δυνατότητα να την κληρονομήσουν, να τη διαχειρίζονται και να την ελέγχουν. Όχι μόνο δεν υπήρχε περιορισμός στην κυκλοφορία τους εκτός σπιτιού, αλλά, ακόμα, γυμνάζονταν και ασκούσαν στην πάλη και την ιππασία, όπως και οι άντρες. Τα κορίτσια λάμβαναν δημόσια μόρφωση, όπως και τα αγόρια, και παντρεύονταν σε σχετικά μεγάλη ηλικία με συνομηλίκους. Για να αντιληφθούμε καλύτερα το δυναμισμό και την επιρροή τους στην αρχαία Σπάρτη, παραθέτουμε το παρακάτω: *Ερωτηθείσα υπό τινος Αττικής, «διά τι υμείς άρχετε μόναι των ανδρών αι Λάκαιναι;» «ότι», έφη, «και τίκτομεν μόναι άνδρας».* Δηλαδή «Σπαρτιάτισσες είναι οι μόνες γυναίκες στην Ελλάδα που κυβερνάνε άντρες, επειδή μόνο αυτές γεννάνε άντρες». Πρόκειται για την απάντηση της Γοργούς, κόρης του βασιλιά Κλεομένη και συζύγου του Λεωνίδα, όπως διασώζεται από τον Πλούταρχο. Όμως δεν είχαν κανένα δικαίωμα συμμετοχής στην πολιτική ζωή και στη λήψη αποφάσεων.

Οι γυναίκες στη Σπάρτη, λοιπόν, ήταν σχεδόν ίσες με τους άντρες, συγχρωτίζονταν ελεύθερα στο δημόσιο βίο και στους αθλητικούς αγώνες, παντρεύονταν τον άντρα που θα αγαπούσαν, και είχαν γνώμη στα πολιτικά και δημόσια πράγματα. Είναι άραγε τυχαίο ότι ήταν οι Σπαρτιάτισσες που έλεγαν στους άντρες τους το γνωστό "Η ταν ή επί τας";

4. Στη Μινωική Κρήτη

Οι γυναίκες είχαν τα ίδια περίπου δικαιώματα και ελευθερίες με τους άντρες. Όπως μαρτυρούν οι τοιχογραφίες, οι σφραγιδόλιθοι και άλλοι λίθοι με εγχάρακτες εικόνες, έπαιρναν μέρος σ' όλες τις εκδηλώσεις της ζωής, στις γιορτές, τα αγωνίσματα, το κυνήγι. Όπως και οι σημερινές γυναίκες, χτένιζαν με φροντίδα τα μαλλιά τους, βάφονταν, φορούσαν φανταχτερά φορέματα και όμορφα στολίδια. Η Μινωίτισα γυναίκα συμμετείχε σε δρώμενα σε δημόσιους χώρους, θεατρικούς και ιερά. Σε παραστάσεις θρησκευτικών τελετουργιών υπερτερούν οι γυναικείες παρουσίες αριθμητικά και σημειολογικά. Η ισότιμη εμφάνιση και δράση γυναικών και ανδρών σε θρησκευτικές διοργανώσεις, εμπεριέχει και εκπέμπει μήνυμα ισότητας γυναικών και ανδρών. Λανθάνουσα μητριαρχία στην φαινομενικά ανδροκρατούμενη μινωική κοινωνία; Τυπική ενδυμασία της Μινωίτισσας, το γυμνόστηθο ποδήρες πολυπόικιλτο ένδυμα. Κομψή, με ολική φροντίδα καλλωπισμού, διέθετε ικανά εφόδια. Υπήρχαν ταξικές διαφορές μεταξύ των γυναικών των ανακτόρων των επαύλεων των αγροικών, των αγροτικών και ποιμενικών εγκαταστάσεων. Μάρτυρες των διαφορών οι ποσοτικές και ποιοτικές διαφορές αντικειμένων γυναικείας χρήσης, κοσμημάτων, και κτερισμάτων. Εντός των διαμερισμάτων και των οικιών, στα υφαντήρια και στα εργαστήρια των μεγάρων και των ιερών, οι Μινωίτισσες συνέβαλαν στην δημιουργία και στην άνθηση του Μινωϊκού πολιτισμού, του αρχαιότερου Ευρωπαϊκού πολιτισμού και ενός από τους αρχαιότερους πολιτισμούς παγκοσμίως".

5. Στον Κυκλαδικό πολιτισμό

Η γυναίκα λατρευόταν ως ισχυρή Μητέρα –Θεά, χάρη στην οποία συνεχίζεται η ζωή. Η γυναίκα ήταν το σύμβολο της γονιμότητας. Βασικά καθήκοντα

Της γυναίκας ήταν ο γάμος και η μητρότητα. Κατείχαν πολύ σημαντικό ρόλο στην θρησκευτική ζωή καθώς τιμόταν ως θεές της γονιμότητας και του θανάτου.

6. Στον Μυκηναϊκό Πολιτισμό

Στη Μυκηναϊκή εποχή, οι γυναίκες είναι σε πολύ καλή μοίρα. Αγαπούν την οικογένειά τους, συζητούν ελεύθερα μαζί με τους άντρες, επικρατεί η μονογαμία, ο γάμος είναι ιερός και αδιάλυτος, η γυναίκα μπορεί να διαλέξει τον άντρα της, οι συζυγικές σχέσεις βασίζονται σε αμοιβαία αγάπη και εκτίμηση και οι τρόποι συμπεριφοράς των συζύγων παρουσιάζονται απλοί, ευγενικοί και εγκάρδιοι. Η πολυτεκνία θεωρείται μεγάλο αγαθό και ευτυχία, ενώ η ατεκνία μεγάλη συμφορά και εκδήλωση θεϊκής τιμωρίας.

Πηγή εικόνων: ektosprogrammatos.wordpress.com

❖ Η θέση της γυναίκας στην Αρχαία Αίγυπτο

Στην αρχαία Βαβυλώνα και στην Αίγυπτο οι γυναίκες είχαν σημαντική ανεξαρτησία και υψηλή θέση στην κοινωνία. Ο Κώδικας Νόμων του Χαμουραμπί (1795-1750 π.Χ.), για παράδειγμα, βαβυλωνιακό γραπτό μνημείο που έχει διασωθεί μέχρι σήμερα, περιέχει πάμπολλες προβλέψεις σχετικά με τις γυναίκες, το γάμο, την περιουσία τους, την ανατροφή και επιμέλεια των παιδιών, το διαζύγιο κ.λπ., που δείχνουν ότι ακόμη και σ' εκείνη την τόσο πρώιμη εποχή, και κάτω από ειδωλολατρικό καθεστώς, υπήρχε προστασία από κακομεταχείριση, εκμετάλλευση και άλλες καταχρήσεις. Οι γυναίκες μπορούσαν να ασκούν εμπόριο για λογαριασμό τους και να προσφέρουν υπηρεσίες ως δικαστές, προεστοί, μάρτυρες σε δικαστήρια και γραφείς. Στην Αίγυπτο τα πράγματα ήταν ακόμη καλύτερα και οι γυναίκες έγιναν συχνά άρχοντες του κράτους. Η Αιγύπτια γυναίκα φαίνεται να απολάμβανε τα ίδια νομικά και οικονομικά δικαιώματα με τον Αιγύπτιο άνδρα, τουλάχιστον στη θεωρία. Αυτό το σκεπτικό ανακλάται στην αιγυπτιακή τέχνη και στις ιστορικές περιγραφές. Τα δικαιώματα της γυναίκας στην Αίγυπτο αναφέρονται σε όλους του τομείς της Αιγυπτιακής κοινωνίας από ιδιωτική περιουσία (γη, δούλους, αποθέματα, χρήματα) ως οικονομικές δραστηριότητες (επένδυση). Μπορούσε να διαχειρίζεται τα νόμιμα δικαιώματα της σύμφωνα με τη θέλησή της. Είχε ελεύθερη βούληση, μπορούσε να πάρει διαζύγιο, να υιοθετήσει ένα παιδί χωρίς να χρειάζεται την συγκατάθεση άνδρα.

❖ Η θέση της γυναίκας στην Αρχαία Ρώμη

Από το δεύτερο μισό του 4ου αι. π.Χ. και κυρίως κατά την Ελληνιστική περίοδο η θέση της γυναίκας βελτιώνεται αισθητά και αποδεσμεύεται από το συντηρητισμό των κλασικών

χρόνων. Στην τέχνη, αυτό αντικατοπτρίζεται στην εμφάνιση για πρώτη φορά γυμνών γυναικείων αγαλμάτων (π.χ. της Αφροδίτης), καθώς και στην κατασκευή γυναικείων ειδωλίων που διακρίνονται για τη χάρη τους καθώς και για έναν τόνο αισθησιασμού (τα ειδώλια αυτά είναι γνωστά ως «Ταναγραίες»). Στο ρωμαϊκό κόσμο, τέλος, παρατηρείται περαιτέρω βελτίωση της κοινωνικής θέσης των γυναικών. Αποκτούν μεγαλύτερη ελευθερία και θεσμοθετημένο δικαίωμα στην εκπαίδευση ενώ η μόρφωση και η γενικότερη καλλιέργειά τους είναι ένα στοιχείο που χαίρει ιδιαίτερης εκτίμησης.

Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΟ ΜΕΣΑΙΩΝΑ

Προχωρώντας στον Μεσαίωνα, τα πράγματα ήταν ακόμη πιο δύσκολα. Καθώς μελετά εκείνη την εποχή, ο μέσος άνθρωπος του σήμερα είναι σχεδόν πεπεισμένος ότι η θέση της γυναίκας στα χρόνια εκείνα ήταν υποβαθμισμένη και άθλια.

Ο μέσος σύγχρονος άνθρωπος είναι σχεδόν πεπεισμένος ότι η θέση της γυναίκας στα χρόνια του Μεσαίωνα ήταν άθλια. Καταπιεσμένες από αυταρχικούς και βίαιους συζύγους, καταπιεσμένες από τους φεουδάρχες, καταπιεσμένες από την Παπική Εκκλησία που τις θεωρούσε σύμβολα της αμαρτίας και του κακού, που όταν δεν τις στέλνει στην πυρά για να τις κάψει σαν μάγισσες, οι γυναίκες του Μεσαίωνα φαίνεται να ζούσαν σε συνθήκες απόλυτης δυστυχίας.

Ωστόσο, κάτι τέτοιο δεν απεικονίζει ακριβώς την καθημερινή τους ζωή, καθώς ο πρώιμος Μεσαίωνας υπήρξε, σε κάποιες περιπτώσεις, πολύ καλύτερος για τη γυναίκα απ' ό,τι η Αρχαιότητα ή οι αιώνες που ακολούθησαν την “εποχή της φεουδαρχίας”. Ουσιαστικά, πρέπει να φτάσουμε στον 20ο αιώνα και ειδικότερα στο δεύτερο μισό του, για να διαπιστώσουμε θεαματική βελτίωση.

Πηγή εικόνας: thoughtco.com

Η θέση της γυναίκας ήταν ανάλογη της τάξης που ανήκε. Κυρίαρχη τάξη στην εποχή του μεσαίωνα ήταν οι γαιοκτήμονες, οι φεουδάρχες που είχαν στην κατοχή τους τεράστιες εκτάσεις γης. Οικονομικό κέντρο ήταν ο πύργος του φεουδάρχη στον οποίο κατοικούσε ο

ίδιος με την οικογένειά του, οι συγγενείς του, ένας μεγάλος αριθμός υπηρετών του, οι φύλακες και οι στρατιώτες. Μέσα στα σύνορα αυτής της τεράστιας ιδιοκτησίας γίνονταν η παραγωγή και η επεξεργασία όλων των προϊόντων κατανάλωσης (κρασί, κρέας, μαλλί, δημητριακά κλπ).

Αυτή η μορφή της οικονομίας ήταν εξαιρετικά πολύπλοκη και απαιτούσε καλή οργάνωση και ικανό οργανωτή. Ο ίδιος ο γαιοκτήμονας ήταν απασχολημένος με τον πόλεμο που τον ανάγκαζε να απουσιάζει πολύ συχνά και για μεγάλο χρονικό διάστημα από τον πύργο του. Γι αυτό η διοίκηση του πύργου ανατέθηκε στην γυναίκα του!

Ενώ η γυναίκα της αριστοκρατίας απολάμβανε τον θαυμασμό των ιπποτών και τον φόβο των δουλοπάροικων, ενώ διοικούσε και οργάνωνε την φεουδαρχική οικιακή οικονομία, αυτή η ισχυρή γυναίκα ήταν δούλα και υπηρέτρια του άντρα της! Ο γαιοκτήμονας σύζυγος είχε κάθε δικαίωμα πάνω στην γυναίκα του και στα παιδιά του – όπως ακριβώς είχε και στους υπηκόους του. Μπορούσε να χαρίζει την γυναίκα του σ' έναν φίλο του ή ακόμα να την παίξει στα ζάρια κι αν του ήταν άπιστη είχε δικαίωμα ακόμα και να την σκοτώσει. Όταν ο σύζυγος απουσιάζει την μανταλώνει με μια ζώνη αγνότητας! Όταν έμενε χήρα είχε υποχρέωση να αποδεχτεί έναν καινούργιο άντρα-αφέντη ενώ το αρσενικό παιδί σε ηλικία 7 ετών γίνονταν ο κηδεμόνας της μάνας του (Πηγή εικόνας: pame.gr).

Οι γυναίκες γενικά ήταν υπόδουλες και υποταγμένες στο πλαίσιο ενός κόσμου, ο οποίος εμφανίζεται να κυριαρχείται από τις αντρικές αρετές ιπποτών ή ασκητικών μοναχών, καθώς η εξουσία απέκλειε τις γυναίκες από την κορυφή της κοινωνίας. Ωστόσο, μπορούμε να συναντήσουμε και γυναίκες που αποδεικνύουν το αντίθετο, εφόσον μπόρεσαν να διοικήσουν επικράτειες και να κυβερνήσουν υπηκόους.

Πράγματι, δεν είναι λίγα τα παραδείγματα γυναικών που ασκούν τη βασιλική εξουσία όταν ο σύζυγός τους απουσιάζει ή ασθενεί ή αυτών στις οποίες έχει νομίμως ανατεθεί η αντιβασιλεία μέχρι την ενηλικίωση του γιου τους. Άλλες πάλι είναι αρκούντως δυναμικές ώστε να πάρουν την εξουσία στα χέρια τους και χωρίς να συμβαίνει κάτι από τα παραπάνω.

Τα ανωτέρω μοιάζουν πολύ ωραία, αλλά θα μπορούσε να αντιταχθεί ότι αφορούν μόνο τα ανώτατα κοινωνικά στρώματα, όπου παραδοσιακά η γυναίκα τυγχάνει καλύτερης μεταχείρισης. Η θέση της γυναίκας στη συντηρητική αγροτική κοινωνία είναι χειρότερη από αυτήν της αριστοκρατίας.

Υπάρχει μισογυνισμός στη νοοτροπία των ανθρώπων εκεί, καθώς και αρκετά παραδείγματα ενδοοικογενειακής βίας. Εντούτοις, υπάρχουν σχεδόν ισάριθμες περιπτώσεις γυναικών υποταγμένων στους συζύγους τους και γυναικών που έχουν επιβληθεί κυριολεκτικά σ' αυτούς. Στην πλειονότητα των περιπτώσεων υπάρχει ισορροπία στους ρόλους των συζύγων όσον αφορά στη διαχείριση των οικιακών και οικογενειακών θεμάτων.

Άλλωστε, όσες γυναίκες ευγενείς διέμεναν κατά διαστήματα σε χωριά, αποδεικνύουν πως η θέση της γυναίκας των ανώτερων τάξεων είναι σαφώς καλύτερη.

Υπάρχουν και τα μισογυνικά στερεότυπα που παρουσιάζουν τη γυναίκα ως προσωποποίηση της αμαρτίας. Υπάρχουν, ωστόσο, και τα ιστορικά στοιχεία που παρέχουν μια πολύ πιο ισορροπημένη εικόνα.

Καταρχάς, η μεσαιωνική Εκκλησία δεν διστάζει να αναθέσει σε γυναίκες θέσεις ευθύνης με πολιτική και οικονομική ισχύ. Αλλά και οι ηγούμενες των μονών ασκούν εξουσία και διαχειρίζονται πολλές φορές τεράστιες περιουσίες.

Ανάμεσα στις σημαντικές γυναικείες μορφές της Καθολικής Εκκλησίας του Μεσαίωνα δεν λείπουν και οι δυναμικές προσωπικότητες που δεν θα διστάσουν να αναμετρηθούν με την κοσμική εξουσία υπερασπίζοντας τα πιστεύω τους. Γενικά, η θέση της γυναίκας στο πλαίσιο της καθολικής Εκκλησίας είναι ακριβώς αυτή που κατέχει η γυναίκα στην κοινωνία τη συγκεκριμένη ιστορική περίοδο.

Άρα, θα μπορούσαμε να συμπεραίνουμε πως ο Μεσαίωνας, κατά την πρώιμη περίοδο, αναγνώριζε στη γυναίκα θέση καλύτερη απ' ότι οι περισσότερες περιόδους της ιστορίας και δεχόταν την ιδιαιτερότητα του φύλου της, σε αντιπαράθεση με την εποχή μας, όπου το πρότυπο που προσφέρεται στη σύγχρονη γυναίκα είναι αυτό της μίμησης του άντρα.

Αξίζει όμως να σημειωθεί, επακόλουθα, και το γεγονός ότι κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα, η χριστιανική σύνθεση αρσενικού και θηλυκού κατέρρευσε, ενώ ο σκοταδισμός και η θρησκευτική μισαλλοδοξία, που χαρακτήριζαν την περίοδο εκείνη, οδήγησαν σε τρομερά εγκλήματα κατά του γυναικείου φύλου.

Έτσι, άρχισε και ο δρόμος των γυναικών προς την Ιερά Εξέταση. Ιδιότητες των γυναικών που στα προχριστιανικά πατριαρχικά συστήματα αποτελούσαν αντικείμενα σεβασμού ή ακόμα και φόβου, όπως οι θεραπεύτριες και οι μάντισσες, έγιναν ηθικές απαξίες που χαρακτήριζαν τις γυναίκες ως μάγισσες και τις προόριζαν για την πυρά.

Η σεξουαλικότητα της γυναίκας έγινε συνώνυμη με την αμαρτία. Κατά την περίοδο του Διαφωτισμού, η γυναίκα εξακολούθησε να θεωρείται κατώτερο ον, ενώ η έντονη επίδραση που ασκούσε ο ηθικός κώδικας αξιών της Εκκλησίας διατηρήθηκε σε όλη τη βυζαντινή εποχή, παίζοντας κυρίαρχο ρόλο στη διαμόρφωση του γυναικείου προτύπου και στην ενίσχυση της ιδεολογίας, που οδηγούσε σε διακρίσεις σε βάρος των γυναικών...

Πηγή εικόνας: rodiaki.gr

Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟ

Η υποβάθμιση και η υποτίμηση του γυναικείου φύλου συνεχίστηκε για πολλά χρόνια, μέχρι τις τελευταίες δεκαετίες του 19^{ου} αιώνα, όπου και παρουσιάστηκε κάποια εξέλιξη. Στην πραγματικότητα, μόνο κατά τα χρόνια του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού εξέχοντες στοχαστές και σημαίνοντες φιλόσοφοι αρχίζουν να υποστηρίζουν τα δικαιώματα των γυναικών και να αναζητούν επιχειρήματα και τεκμήρια υπέρ της ισότητας των φύλων, χωρίς ωστόσο να εκλείπει ο αντίλογος.

Πηγή εικόνας: aretimaurogianni.blogspot

❖ Η Γυναίκα στην Αναγέννηση (15^{ος} - 16^{ος} αιώνας)

Αναγέννηση εννοείται ως η ιστορική περίοδος της Ευρώπης που ακολούθησε μετά τους Σκοτεινούς Αιώνες (Μεσαίωνας) και είχε διάρκεια από τον 15ο μέχρι τον 16ο αιώνα. Στην Αναγέννηση υπήρχαν περισσότερες γυναίκες ζωγράφοι απ' όσες συνήθως θεωρούμε. Οι ιστορίες αυτών των καλλιτεχνιδών αρχίζουν σταδιακά να αποκαλύπτονται και τα έργα τους να γίνονται ευρύτερα γνωστά.

Δυστυχώς όμως και στην Αναγέννηση για τις περισσότερες γυναίκες οι γονείς τους διάλεξαν, με βάση το δικό τους συμφέρον, τον κατάλληλο γαμπρό, αντί γι'αυτές. Κάθε γυναίκα όφειλε να συμφωνεί με κάθε απόφαση του συζύγου της, να τον συνοδεύει σε όλες τις εκδηλώσεις και γιορτές και να τον υπακούει διότι ήταν "ανώτερος". Ο άντρας είχε το δικαίωμα να κάνει ότι ήθελε στην σύζυγο του, κάτι που την έφερνε συχνά σε δύσκολες καταστάσεις, που δεν είχαν πάντα αισιόδοξο τέλος. Συνήθως, οι γυναίκες είχαν ως ασχολία την φροντίδα των μελών της οικογένειάς τους.

Κατά την περίοδο της Αναγέννησης, η γυναικεία ομορφιά και το γυναικείο κορμί άρχισαν να εκτιμούνται περισσότερο από ποτέ. Οι γυναίκες χαρακτηρίζονταν ως τα πιο όμορφα πλάσματα του κόσμου. Τα πρότυπα ομορφιάς ήταν ένα γαλήνιο, αγγελικό πρόσωπο με λαμπερά και πλούσια μαλλιά αλλά και ένα έντονο βλέμμα που έρχεται σε μεγάλη αντίθεση με τα υπόλοιπα ήρεμα χαρακτηριστικά.

Πολύ ζωγράφοι τότε άρχισαν να εμπνέονται από τη γυναικεία φύση και να την αποτυπώνουν στα έργα τους. Πιο συγκεκριμένα, ο πολύ γνωστός ζωγράφος Σάντρο Μποτιτσέλι, χαρακτήριζε τις γυναίκες ως Μούσες. Η αγαπημένη του από όλες ήταν η Μούσα του, η Σιμονέτα Βεσπούτσι.

ΠΟΡΤΡΑΙΤΑ ΤΗΣ ΣΙΜΟΝΕΤΑΣ ΒΕΣΠΟΥΤΣΙ -ΣΑΝΤΡΟ ΜΠΟΤΙΤΣΕΛΙ
(Πηγή εικόνων: wikipedia.org)

❖ Η Γυναίκα στον Διαφωτισμό (17^{ος} - 18^{ος} αιώνας)

Ο Διαφωτισμός αποτελεί σημαντικό πνευματικό κίνημα, που τοποθετείται στα τέλη του 17ου αιώνα και στις αρχές του 18ου. Κατά την περίοδο αυτήν, οι γυναίκες άρχιζαν να διεκδικούν τα δικαιώματά τους. Παγκόσμια γνωστός είναι ο καταλυτικός ρόλος που έχει παίξει το γυναικείο φύλο από το 17ο αλλά κυρίως το 18ο αιώνα. Είναι ακόμα πιο γνωστή και αναμφισβήτητη η συμβολή της στην παγκόσμια λογοτεχνία. Οι γυναίκες συγγραφείς έγραφαν κυρίως για παιδαγωγικά θέματα αλλά και μυθιστορήματα. Στην Αγγλία εκείνη την εποχή οι γυναίκες μυθιστοριογράφοι είχαν φτάσει αριθμητικά τους άνδρες συναδέλφους τους και μάλιστα τους είχαν ξεπεράσει σε ορισμένες μυθιστοριογραφικές κατηγορίες.

Αφού η θέση της γυναίκας πέρασε από σαράντα κύματα, μόνο στην εποχή του Διαφωτισμού, στοχαστές και φιλόσοφοι αρχίζουν να υποστηρίζουν τα δικαιώματά της. Οι εκπρόσωποι του Διαφωτισμού, με επικεφαλής το Ρουσώ, προσπάθησαν να νομιμοποιήσουν τη θέση της στην κοινωνία, εξηγώντας ότι η διαφορά τους με τους άνδρες οφείλεται στη γυναικεία φύση και όχι σε κάτι άλλο. Επιχείρησαν, λοιπόν, να ορίσουν τη θηλυκότητα με τη βοήθεια των φυσικών επιστημών και της ιατρικής. Η ιατρική επιστήμη απεφάνθη ότι οι γυναίκες αποτελούσαν ξεχωριστό είδος μέσα στην ανθρώπινη φυλή, το οποίο χαρακτηριζόταν από την αναπαραγωγική λειτουργία και το κορμί. Επίσης, υποστηρίχθηκε πως οι γυναίκες βρίσκονται πολύ πιο κοντά στη φύση από όσο οι άνδρες, πράγμα που σήμαινε ότι ήταν υπερβολικά συναισθηματικές, εύπιστες και ανίκανες για ορθολογικούς συλλογισμούς. Έτσι, η γυναίκα κατέληξε απόλυτα υποταγμένη στο ανδρικό φύλο, έχοντας ως μοναδικό της ρόλο στην οικογένεια να φροντίζει την οικογένεια της και να μεταβιβάζει τις πνευματικές αξίες στην επόμενη γενιά.

Οι διαφωτιστές ήταν οι πρώτοι που αντιλήφθηκαν τις αντιφάσεις των θεωριών τους και κάποιοι από αυτούς διαφοροποίησαν τη στάση τους. Ο Diderot υποστήριξε ότι οι άνδρες

και οι γυναίκες δεν διαφέρουν τόσο, μολονότι, κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά συναντώνται περισσότερο στο ένα από τα δύο φύλα. Σύμφωνα με τον Voltaire, οι γυναίκες σε διανοητικό επίπεδο μπορούν να κατορθώσουν ότι και οι άνδρες. Ακόμη, ο Condorcet διεκδίκησε τη γυναικεία ισότητα στην πολιτική και στη μόρφωση. Σημαντική είναι και η συμβολή των πρώτων φωτισμένων γυναικών. Στη Γαλλία, η Olympe des Gouges διεκδίκησε τα δικαιώματα των γυναικών στη μόρφωση και στην πολιτική αναπτύσσοντας έντονη πολιτική και πολιτιστική δράση, η οποία την οδήγησε στον αποκεφαλισμό της από τον Ροβεσπιέρο. Στην Αγγλία, η Mary Wollstonecraft (1759-1797) με το φημισμένο βιβλίο της « Μία δικαίωση των δικαιωμάτων της γυναίκας» έθεσε το ερώτημα αν ο ορθολογισμός ήταν χαρακτηριστικό μόνο των ανδρών, καταρρίπτοντας έτσι τη βασική αρχή του διαφωτισμού. Πάρα τις αντικρουόμενες απόψεις σε σχέση με τη γυναικεία φύση όλοι οι Διαφωτιστές συμφώνησαν στην εκπαίδευση της γυναίκας, είτε για τη σωστή μετάδοση των πολιτιστικών αξιών είτε για έναν ευρύτερο στόχο.

Οπλισμένες γυναίκες βαδίζουν εναντίον των ανακτόρων των Βερσαλιών, 1789
(Πηγή εικόνας: ebooks.edu.gr)

Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΤΟΝ 19^ο ΑΙΩΝΑ

Η ιστορική περίοδος, κατά την οποία πραγματοποιήθηκαν οι ριζικές αλλαγές σχετικά με την κοινωνική θέση των γυναικών είναι ο 19^{ος} αιώνας. Στις αρχές του 19^{ου} αιώνα βέβαια υπήρχαν νόμοι και κοινωνικές πρακτικές που διατηρούσαν στην πράξη την κατωτερότητα των γυναικών μέσω των διακρίσεων σε θέματα όπως η σύναψη συμβολαίων, τα ιδιοκτησιακά δικαιώματα, η διαχείριση της περιουσίας, ζητήματα απασχόλησης και αμοιβής. Ακόμα, επικρατούσαν τα καθιερωμένα κοινωνικά στερεότυπα, σύμφωνα με τα οποία οι γυναίκες είναι σχετικώς αδύναμα, παθητικά και εξαρτημένα άτομα, λιγότερο ορθολογιστικά και περισσότερο συναισθηματικά από τους άντρες.

Έτσι δεν είχαν κανένα ρόλο στην κοινωνική ζωή και ήταν αναγκασμένες να είναι περιορισμένες στο σπίτι τους και στους παραδοσιακούς ρόλους, ζώντας κατά κανόνα στο περιθώριο της ζωής, κάτω από την σκιά, την καταπίεση και την εξουσία του άντρα, στο πλαίσιο της 'ρατσιστικής' αντίληψης ότι είναι κατώτερο ον από αυτόν, ενώ έπρεπε να αποδεχτούν οτιδήποτε τους ζητούσαν οι άντρες τους. Επίσης, δεν είχαν δικαίωμα

συμμετοχής στα κέντρα λήψης αποφάσεων και οποιαδήποτε έκφραση του δημόσιου βίου, αφού δεν είχαν καν δικαίωμα ψήφου.

Η Βιομηχανική Επανάσταση όμως σταδιακά επέφερε πολλές και σημαντικές αλλαγές στη ζωή των γυναικών. Με τη δημιουργία των βιομηχανιών, μεγάλο μέρος του πληθυσμού αναγκάστηκε να μεταναστεύσει στα αστικά κέντρα, για μία καλύτερη ζωή. Συνεπώς, πολλές γυναίκες αναγκάστηκαν να βγουν στην αγορά εργασίας, προκειμένου να αποκτήσουν οικονομικούς πόρους και να θρέψουν την οικογένειά τους. Κάτω από τις σκληρές και απάνθρωπες συνθήκες εργασίας, όπου τα ημερομίσθια ήταν εξαιρετικά χαμηλά, ωρίμασε η γυναικεία συνείδηση και απέκτησαν πυγμή και δυναμισμό στο να διεκδικήσουν σθεναρά τα βασικά δικαιώματά τους. Άρχισαν να δραστηριοποιούνται σε πολλούς τομείς, διευρύνοντας έτσι τους επαγγελματικούς και γνωστικούς τους ορίζοντες. Σταδιακά, άρχισαν να αποκτούν πολλά δικαιώματα, τόσο μέσα στην οικογένειά τους, όσο και έξω απ' αυτήν. Κατάφεραν και διεκδίκησαν και στο τέλος απέκτησαν το δικαίωμα ψήφου.

Πηγή εικόνας: blogs.sch.gr/vragkousi

Πηγή εικόνας: thf.gr/el/i-eikona-tis-gynaikas-sti-neoelliniki/

ΤΟ ΦΕΜΙΝΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Στο σημείο αυτό, είναι σημαντικό να γίνει αναφορά για το κίνημα του Φεμινισμού. Ο Φεμινισμός ως φιλοσοφία και κίνημα με την σύγχρονη έννοια μπορεί να χρονολογηθεί από τον Διαφωτισμό με στοχαστές όπως οι Λαίδη Mary Wortley Montagu και Μαρκήσιος de Condorcet, υπέρμαχους της γυναικείας εκπαίδευσης. Η πρώτη επιστημονική κοινότητα για γυναίκες ιδρύθηκε στο Μίντελμπουργκ, μια πόλη στα νότια της Ολλανδικής Δημοκρατίας, το 1785. Την ίδια περίοδο έγιναν επίσης δημοφιλείς εφημερίδες για γυναίκες που εστίαζαν σε θέματα όπως η επιστήμη.

Ως **Φεμινισμό** μπορούμε να ορίσουμε ένα κοινωνικό και πολιτισμικό κίνημα, το οποίο συνδέθηκε με τη χειραφέτηση της γυναίκας και την απαλλαγή της από τον σεξισμό, την κοινωνική καταπίεση και την εκμετάλλευση.

Ο **Φεμινισμός** είναι μια συλλογή κοινωνικών θεωριών, πολιτικών κινήσεων και ηθικών φιλοσοφιών, σε μεγάλο βαθμό παρακινούμενη από ή αναφερόμενη σε εμπειρίες γυναικών, ιδιαίτερα σε σχέση με την κοινωνική, πολιτική και οικονομική τους κατάσταση. Ως κοινωνικό κίνημα, ο φεμινισμός έχει αφετηρία τον περιορισμό ή εξάλειψη της έμφυλης ανισότητας και την προώθηση των δικαιωμάτων, των συμφερόντων και των ζητημάτων των γυναικών στην κοινωνία. Σήμερα, εντός ακαδημαϊκών χώρων, φεμινίστριες εστιάζονται

στην τεκμηρίωση της ανισότητας φύλου και των αλλαγών στην κοινωνική θέση και εκπροσώπηση των γυναικών. Ο Φεμινιστικός πολιτικός ακτιβισμός συνήθως κάνει εκστρατείες σε θέματα όπως το δικαίωμα αυτοδιάθεσης του σώματος της γυναίκας και της αναπαραγωγικής της ικανότητας την ενδο-οικογενειακή βία, οι άδειες και τα επιδόματα μητρότητας, διεκδίκηση ίσων μισθών για την ίδια εργασία, η σεξουαλική παρενόχληση, οι διακρίσεις και η σεξουαλική βία. Τα θέματα που εξερευνώνται στον φεμινισμό περιλαμβάνουν την πατριαρχία, τα στερεότυπα, την αντικειμενοποίηση, την προβολή της γυναίκας ως σεξουαλικό αντικείμενο και την καταπίεση.

❖ Η αρχή του Φεμινισμού

Ο φεμινισμός έγινε ένα οργανωμένο κίνημα τον 19ο αιώνα καθώς όλο και περισσότεροι άνθρωποι άρχισαν να πιστεύουν πως οι γυναίκες υφίστανται άδικη μεταχείριση. Το φεμινιστικό κίνημα ριζώθηκε στο προοδευτικό κίνημα και ιδιαίτερα στο μεταρρυθμιστικό κίνημα του 19ου αιώνα. Το οργανωμένο κίνημα χρονολογείται από το πρώτο συνέδριο για τα δικαιώματα των γυναικών στο *Seneca Falls*, στη Νέα Υόρκη, το 1848. Το 1869, ο Τζον Στιούαρτ Μιλ εξέδωσε το "*Η Υποταγή των Γυναικών*" για να δείξει πως "η νόμιμη κατωτερότητα του ενός φύλου από το άλλο είναι λάθος...και... ένα από τα κύρια εμπόδια στην βελτίωση και την πρόοδο της ανθρωπότητας."

Στην συνέχεια, πολλές χώρες άρχισαν να παραχωρούν δικαίωμα ψήφου στις γυναίκες στα πρώτα χρόνια του 20ού αιώνα, ιδιαίτερα στα τελευταία χρόνια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και τα πρώτα χρόνια μετά τον πόλεμο. Οι λόγοι γι' αυτό ποικίλλουν, αλλά συμπεριελάμβαναν μια επιθυμία για αναγνώριση των συνεισφορών των γυναικών στον πόλεμο και τη δουλειά τους στη βιομηχανία και παντού στην έλλειψη ανδρών, ενώ επηρεάστηκαν και από την ρητορική και των δύο πλευρών εκείνη την εποχή για να δικαιολογήσουν τις πολεμικές τους προσπάθειες.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1960 και στα '70 ο φεμινισμός και η φεμινιστική θεωρία ξεκίνησε από λευκές χριστιανές μεσοαστές γυναίκες των περιοχών που ονομάζουμε "Δύση" και ασχολείτο με τα δικά τους θέματα, ενώ την ίδια στιγμή ισχυριζόταν πως εκπροσωπούσε όλες τις γυναίκες. Από εκείνη την εποχή, πολλοί θεωρητικοί του φεμινισμού έχουν αντικρούσει την υπόθεση πως οι γυναίκες συνιστούν μία ομογενή ομάδα ατόμων με πανομοιότυπα συμφέροντα. Ακτιβιστές φεμινιστές ξεπήδησαν από διαφορετικές κοινότητες, και οι θεωρητικοί του φεμινισμού άρχισαν να μελετούν τους συνδυασμούς φύλου και σεξουαλικότητας, με τις άλλες κοινωνικές ταυτότητες, όπως η φυλή, το χρώμα, η οικονομική και μορφωτική τάξη. Πολλοί φεμινιστές σήμερα ισχυρίζονται πως ο φεμινισμός είναι ένα θεμελιώδες κίνημα που προσπαθεί να ξεπεράσει τα όρια της κοινωνικής τάξης, φυλής, κουλτούρας και θρησκείας και απευθύνεται σε θέματα που απασχολούν όλες τις γυναίκες κάθε κοινωνίας: για παράδειγμα τον ακρωτηριασμό γυναικείων σεξουαλικών οργάνων στο Σουδάν, στην κεντρική Αφρική και στους αφρικανούς μετανάστες σε Ευρώπη και Αμερική, ή την επαγγελματική εξέλιξη στις ανεπτυγμένες κοινωνίες. Ταυτόχρονα, μελετούν τον βαθμό στον οποίο συγκεκριμένα θέματα, όπως ο βιασμός, η αιμομιξία, η καταπίεση και η μητρότητα, είναι οικουμενικά.

❖ Οι μορφές του Φεμινισμού

Αρχικά, ο φεμινισμός δεν είναι μια μόνη ιδεολογία. Κατά καιρούς έχουν αναπτυχθεί διάφορες υποκατηγορίες της φεμινιστικής ιδεολογίας. Οι πρώτες φεμινίστριες και τα αρχικά φεμινιστικά κινήματα αποκαλούνται συχνά **φεμινίστριες πρώτου κύματος** και οι διαδηλώτριές του είχαν μεγάλο θυμό μέσα τους. Οι φεμινίστριες περίπου μετά το 1960 χαρακτηρίζονται ως **φεμινίστριες δεύτερου κύματος**. Πρόσφατα, μια νέα γενιά φεμινιστριών έχουν ξεκινήσει **το τρίτο κύμα φεμινιστριών**. Το αν αυτή θα είναι μια εξέλιξη με διάρκεια μένει να αποδειχθεί, καθώς το δεύτερο κύμα δεν έχει με κανένα τρόπο τερματιστεί ούτε εκχωρήσει τη θέση του στο τρίτο κύμα. Ο ριζοσπαστικός φεμινισμός ισχυρίζεται πως υπάρχει μια καταπιεστική πατριαρχία, που είναι η ριζική αιτία των περισσότερων κοινωνικών προβλημάτων. Η βία εναντίον των γυναικών και η καταπίεσή τους, επειδή είναι γυναίκες, είναι πιο θεμελιώδης από τις καταπίεσεις που σχετίζονται με την τάξη, την εθνικότητα και τη θρησκεία. Μερικές ριζοσπαστικές φεμινίστριες συνηγορούν για τον διαχωρισμό, ενώ άλλες αμφισβητούν όχι μόνο τη σχέση μεταξύ ανδρών και γυναικών, αλλά το ίδιο το νόημα του "άνδρα" και της γυναίκας. Άλλες φεμινίστριες πιστεύουν ότι μπορεί να υπάρχουν κοινωνικά προβλήματα ξεχωριστά ή που προηγούνται της πατριαρχίας.

Κάποιες μορφές του φεμινισμού είναι:

- Μορφές ισότητας
- Μορφές γυναικοκεντρισμού
- Πίστη στην καταπίεση από την πατριαρχία
- Πίστη στην καταπίεση από τον καπιταλισμό
- Διαφορές αποκλειστικά πολιτισμικές, όχι βιολογικές

❖ Ομάδες και Οργανώσεις

Η **Ομάδα Εναντίον του Φλερτ** ήταν μια ομάδα που δραστηριοποιήθηκε στην Ουάσιγκτον των Ηνωμένων Πολιτειών στις αρχές της δεκαετίας του 1920. Ο σκοπός της ομάδας ήταν η προστασία των νεαρών γυναικών και κοριτσιών που εισέπρατταν ανεπιθύμητη προσοχή από άνδρες σε αυτοκίνητα και σταυροδρόμια.

Πηγή εικόνων: el.wikipedia.org/wiki

Πηγή εικόνων: el.wikipedia.org/wiki

Πηγή εικόνων: el.wikipedia.org/wiki

Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

❖ Η θέση της γυναίκας στις Ελλάδα και σε άλλες σύγχρονες δυτικές κοινωνίες

Χρειάστηκαν πολλά χρόνια -ή καλύτερα αιώνες-, πολλοί αγώνες ώσπου οι γυναίκες να παγιώσουν την θέση τους στην κοινωνία, τον εργασιακό τομέα, τον πολιτικό στίβο, ακόμα και μέσα στην οικογένεια. Η διεκδίκηση ίσων δικαιωμάτων, ίσων ευκαιριών, και πόσο μάλλον η θέσπισή τους, δεν έγινε εν μία νυκτί. Έτσι, η θέση της γυναίκας και ο ρόλος της τόσο στην ιδιωτική ζωή όσο και στα πλαίσια της κοινωνίας πέρασε από διάφορα στάδια, πολλές αναδιαμορφώσεις και αλλαγές ανά τους αιώνες και ανά γεωγραφικές περιοχές του κόσμου. Ο Φεμινισμός είχε καταλυτικό ρόλο σε αυτές τις εξελίξεις καθώς αποτελεί ένα κίνημα που αποσκοπεί στην κοινωνική, πολιτική και οικονομική ισότητα των φύλων.

Ο ρόλος της γυναίκας στην κοινωνία σήμερα προβάλλεται ως πολυσύνθετος και απαιτητικός, ενώ αναγνωρίζεται ομόφωνα πως τις τελευταίες δεκαετίες έχουν γίνει αρκετά βήματα προόδου σχετικά με τη θέση της γυναίκας στην κοινωνία. Ωστόσο, η θέση δύναμης που κατέχει το ανδρικό φύλο αντανακλά τις προκαταλήψεις και τις ανισότητες που βιώνει το γυναικείο κοινό. Οι γυναίκες αισθάνονται πως πρέπει να προσπαθήσουν πολύ περισσότερο ώστε να κατακτηθεί η δίκαιη ισότητα.

Το 1952, ο νόμος 2159 κατοχυρώνει το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι των γυναικών στις δημοτικές και βουλευτικές εκλογές. Οι Ελληνίδες εισέρχονται αργοπορημένα σε σχέση με τους άνδρες και με γυναίκες άλλων ευρωπαϊκών χωρών στο θεσμό της καθολικής

ψηφοφορίας. Με το Σύνταγμα του 1975, καθιερώθηκε στην Ελλάδα η Αρχή της Ισότητας των δύο φύλων σύμφωνα με το οποίο οι Έλληνες και οι Ελληνίδες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου και έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις.

Άρχισαν επίσης να ψηφίζονται και να θεμελιώνονται νόμοι, που είχαν ως στόχο την εξάλειψη των διακρίσεων απέναντι στις γυναίκες και την επίτευξη της ισότητας, διατάξεις της ισότητας, σύμφωνα με τις αρχές του Συντάγματος. Στην Ελλάδα, αν και ιδιαίτερα πρόσφατες, από το 1980 μέχρι σήμερα έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικές νομοθετικές και θεσμικές αλλαγές για τη διασφάλιση της ισότητας μεταξύ των δύο φύλων και την εξάλειψη όλων των μορφών διάκρισης ενάντια στις γυναίκες. Η τροποποίηση και αναθεώρηση του οικογενειακού δικαίου, η εισαγωγή νέων νόμων σχετικά με την εξάλειψη των διακρίσεων στην εκπαίδευση, στην επαγγελματική κατάρτιση, στην απασχόληση και στις εργασιακές σχέσεις αποτελούν σημαντικά παραδείγματα. Άλλωστε, η Ελλάδα έπρεπε να εναρμονιστεί και να ακολουθήσει συμβάσεις διεθνών οργανισμών, τη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Συμβουλίου της Ευρώπης, των οποίων αποτελεί μέλος. Έτσι το 1982 καθιερώνεται ο πολιτικός γάμος και καταργείται η μοιχεία, ενώ με την αναθεώρηση του οικογενειακού δικαίου το 1983, καταργείται η πατριαρχική οικογένεια, ο θεσμός της προίκας και η υποχρέωση των γυναικών να αλλάζουν το επώνυμό τους μετά το γάμο. Επίσης, καθιερώθηκε η δυνατότητα «αξίωσης συμμετοχής» του καθένα από τους συζύγους στην περιουσία που αποκτήθηκε κατά τη διάρκεια του γάμου, το συναινετικό διαζύγιο. Στην ίδια δεκαετία μια σειρά από μέτρα προώθησαν την ισότητα των ευκαιριών στην εκπαίδευση. Το 1982 καταργήθηκαν σημαντικές διακρίσεις φύλου σε σχέση με την εισαγωγή ανδρών και γυναικών σε ανώτατα ιδρύματα (για παράδειγμα, επιτράπηκε η εισαγωγή ανδρών σε σχολές νηπιαγωγών και οικιακής οικονομίας) και η σχολική ποδιά για τα κορίτσια, εισήχθη σχολικός επαγγελματικός προσανατολισμός σε όλα τα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με γνώμονα την ισότητα ανάμεσα στα φύλα και τέλος έγινε σημαντική προσπάθεια σε σχολικά εγχειρίδια και διδακτικά βιβλία προς την κατεύθυνση της κατάργησης των στερεοτύπων σε κοινωνικούς και επαγγελματικούς ρόλους των δύο φύλων (1995).

Ακόμη και σήμερα όμως, η οργάνωση των θεσμών και των βασικών κοινωνικών οργανισμών παραμένει σύμφωνη με παραδοσιακά ανδρικά πρότυπα και μοντέλα ζωής. Για παράδειγμα, η γυναίκα μπορεί σήμερα να αναλάβει μια επαγγελματική ενασχόληση, εφόσον όμως οργανώσει τις δραστηριότητές της με τέτοιο τρόπο ώστε η καθημερινή λειτουργία του νοικοκυριού να μην διακόπτεται. Σύμφωνα άλλωστε με την τελευταία αναφορά του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (United Nations, 2000), η οποία επιχειρεί να απαντήσει στο περίπλοκο ζήτημα της εξέλιξης της θέσης της γυναίκας παγκοσμίως, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι παρόλη την πρόοδο, οι διαφορές ανάμεσα στα φύλα παραμένουν.

Έτσι, παρά το γεγονός ότι το χάσμα των δύο φύλων στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση έχει σχεδόν εξαλειφθεί, τα 2/3 των αναλφάβητων παγκοσμίως είναι γυναίκες (United Nations, 2000). Ο αναλφαβητισμός οξύνει την απόσταση ανάμεσα στα δύο φύλα. Πράγματι, σε όλες τις γεωγραφικές περιοχές το ποσοστό του γυναικείου αναλφαβητισμού είναι υψηλότερο από το ανδρικό ποσοστό, ανεξάρτητα από το επίπεδο αναλφαβητισμού της κάθε χώρα. Επίσης, παρά τα αυξημένα ποσοστά γυναικών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ειδικά στις χώρες της δυτικής Ευρώπης, στην Αμερική, στον Καναδά και στην Αυστραλία, οι γυναίκες συγκεντρώνονται κυρίως σε θεωρητικές σχολές, ενώ οι άνδρες σε σχολές θετικών επιστημών, γεγονός που επηρεάζει την μετέπειτα σταδιοδρομία τους και

είσοδό τους στην αγορά εργασίας. Ωστόσο, η ισότιμη πρόσβαση και εξέλιξη των γυναικών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης θεωρείται απαραίτητη για την πλήρη συμμετοχή της γυναίκας στη μισθωτή απασχόληση, για την προσωπική της ανάπτυξη και απελευθέρωση καθώς και για τη βελτίωση της υγείας, της διατροφής και της παιδείας του συνόλου της οικογένειας. Σήμερα, είναι πλέον γεγονός ότι οι γυναίκες αποτελούν ένα συνεχώς αυξανόμενο ποσοστό της εργατικής δύναμης σε όλο τον κόσμο. Η πιο σημαντική πλευρά της αυξημένης συμμετοχής τους στην οικονομία είναι ότι περισσότερες γυναίκες από ποτέ παραμένουν στην παραγωγή κατά τη διάρκεια των αναπαραγωγικών τους χρόνων, παρότι τα εμπόδια όσον αφορά στο συνδυασμό οικογένειας και εργασίας παραμένουν (United Nations, 2000). Όμως, παρά τα υψηλά ποσοστά συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, η φύση και το είδος της εργασίας για άνδρες και γυναίκες διαφέρει σημαντικά. Οι γυναίκες τελικά συνωστίζονται σε δουλειές και επαγγέλματα με μικρότερο κύρος, χαμηλότερες αμοιβές και δίχως προοπτικές εξέλιξης, γεγονός που συμβάλλει στη διατήρηση του προσωρινού και ευκαιριακού χαρακτήρα της μισθωτής εργασίας τους. Από την άλλη, ενώ η αυτό-απασχόληση, η μερική απασχόληση και η εργασία στο σπίτι έχουν επεκτείνει τις ευκαιρίες απασχόλησης των γυναικών, αυτού τους είδους οι θέσεις εργασίας χαρακτηρίζονται κυρίως από έλλειψη ασφάλειας, προνομίων και ιδιαίτερα χαμηλές αμοιβές (United Nations, 2000). Επιπλέον, οι γυναίκες απασχολούνται πολύ περισσότερο σε σχέση με τους άνδρες στην παραοικονομία μιας χώρας, δηλαδή ως συμβοηθούσα και μη αμειβόμενα μέλη οικογενειακών επιχειρήσεων (United Nations, 2000). Ίσως ο πιο σημαντικός λόγος για τις διαφορές φύλου στον τομέα της αγοράς εργασίας, αποτελεί ο καταμερισμός της εργασίας στο χώρο της οικογένειας, όπου οι γυναίκες αφιερώνουν πολύ περισσότερο χρόνο για μη αμειβόμενη οικιακή εργασία, όπως η καθαριότητα, η μαγειρική, η ανατροφή των παιδιών και η φροντίδα άλλων μελών της οικογένειας.

Σε ό,τι αφορά την πολιτική ζωή, το 1998, μόνο το 8% των υπουργών σε παγκόσμιο επίπεδο ήταν γυναίκες, ενώ το 1999 οι γυναίκες εκπροσωπούσαν μόνο το 11% των εθνικών κοινοβουλίων παγκοσμίως (United Nations, 2000). Σε γενικές γραμμές η εκπροσώπηση των γυναικών στην πολιτική είναι καλύτερη σε χώρες της δυτικής Ευρώπης, όπου ανέρχεται σε ποσοστό 21% (United Nations, 2000). Ωστόσο, το 1990 στην Ελλάδα, στη Γαλλία και στη Μ. Βρετανία τα ποσοστά συμμετοχής των γυναικών στα εθνικά κοινοβούλια ήταν πολύ χαμηλά καθώς κυμαίνονταν από 1% έως 6% (Μαγγανάρη, 1998). Οι περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες εμφανίζουν συμμετοχή των γυναικών σε ποσοστά από 7% έως 15%, ενώ το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής γυναικών σε εθνικό κοινοβούλιο εμφανίζει η Σουηδία με 38,1%. Η πολιτική εξουσία στην Ελλάδα συνεχίζει πάντως να παραμένει κυρίαρχα ανδρική, παρά το γεγονός ότι όλο και περισσότερες γυναίκες, σε σχέση με το παρελθόν, κατεβαίνουν σήμερα στον πολιτικό στίβο. Ωστόσο καταγράφεται μειωμένη παρουσία των γυναικών τόσο στα ψηφοδέλτια, όσο και στις δομές λήψης πολιτικών αποφάσεων. Θετικά όμως αντιλαμβάνεται η πλειοψηφία της κοινής γνώμης το γεγονός ότι μια γυναίκα κατέχει το αξίωμα του Προέδρου της Δημοκρατίας. Σε αντίστοιχα πλειοψηφικά ποσοστά επίσης, οι πολίτες δηλώνουν ότι θα ήθελαν να εκλεγεί μια γυναίκα για Πρωθυπουργός της χώρας.

Ανάλογη είναι και η εικόνα της εκπροσώπησης της γυναίκας στον κόσμο των επιχειρήσεων και της οικονομίας. Για παράδειγμα, το 1999 οι γυναίκες εκπροσωπούσαν μόνο το 11% των στελεχών στις 500 μεγαλύτερες επιχειρήσεις της Αμερικής (United Nations, 2000). Γενικά, τα ποσοστά γυναικών σε διευθυντικές και διοικητικές θέσεις εργασίας, σε διάφορες Ευρωπαϊκές χώρες, κυμαίνονται ως εξής για την περίοδο 1985-1997: Γαλλία 10%, Γερμανία 19%, Ελλάδα 12%, Ισπανία 12% και Αγγλία 33% (United Nations, 2000).

Ιδιαίτερα έντονο ζήτημα είναι όμως, ακόμα και στις μέρες μας, το πρόβλημα της έμφυλης βίας, δηλαδή της βίας εναντίον των γυναικών, ενώ άλλες γυναίκες δηλώνουν ότι οι ίδιες έχουν υπάρξει θύματα έμφυλης βίας και άλλες έχουν βιώσει βία στο στενό περιβάλλον. Ένα άλλο σημαντικό θέμα αποτελεί και η παρενόχληση στον χώρο εργασίας. Πολλές γυναίκες έχουν παρατηρήσει περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης εσωτερικά στην εργασία τους. Επιπλέον, το 1984 καθιερώνεται η αυτεπάγγελτη δίωξη για εγκλήματα βιασμού και τιμωρείται ως ποινικό αδίκημα η πράξη εκείνου που προσβάλλει με άσεμνες χειρονομίες και προτάσεις την αξιοπρέπεια του άλλου (Γενική Γραμματεία Ισότητας, 1995). Η Μέση Ελληνίδα όμως φαίνεται πλέον να προσπαθεί να «ξεφύγει» με κάθε τρόπο από το «κολλώδες πάτωμα», ενώ οι «ισχυρές» γυναίκες καλούνται να «σπάσουν» τη «γυάλινη οροφή».

❖ Οι γυναίκες στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες του κόσμου

Οι γυναίκες στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες του κόσμου έχουν λιγότερα νομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά και οικονομικά δικαιώματα, τόσο σε σύγκριση με τους άντρες των χωρών αυτών όσο και με τις γυναίκες στα ανεπτυγμένα κράτη. Καταρχήν, οι γυναίκες δεν έχουν ισονομία με τους άντρες, δηλ. δεν έχουν ίσα νομικά δικαιώματα. Για παράδειγμα, στη Σαουδική Αραβία, οι γυναίκες δεν έχουν το δικαίωμα να οδηγούν αυτοκίνητο, δεν μπορούν να περπατήσουν μόνες τους σε δημόσιο χώρο και δεν μπορούν να αναπτύξουν κοινωνικές σχέσεις με άντρες που δεν είναι συγγενείς τους. Επίσης, στην Αίγυπτο οι περισσότεροι θεσμοί του Οικογενειακού Δικαίου διέπονται από το Μωαμεθανικό Δίκαιο, που ορίζει π.χ. ότι ένας άντρας μπορεί να χωρίσει τη γυναίκα του ανακοινώνοντας απλώς τη βούλησή του και για οποιαδήποτε αιτία, ενώ η γυναίκα δεν μπορεί να ζητήσει διαζύγιο από τον άντρα της, για οποιονδήποτε λόγο.

Οι γυναίκες στις χώρες του Τρίτου Κόσμου γίνονται επίσης θύματα της κουλτούρας τους και πιο συγκεκριμένα, των εθίμων τους. Υπολογίζεται ότι κάθε χρόνο δύο εκατομμύρια νεαρά κορίτσια (ηλικίας 4-12 ετών) υφίστανται ακρωτηριασμό των γεννητικών τους οργάνων στην Αιθιοπία, Σομαλία, Γουινέα και 25 ακόμη Αφρικανικές χώρες, όπως και σε ορισμένες περιοχές της Ασίας και της Μέσης Ανατολής.

Στις υπανάπτυκτες χώρες, οι γυναίκες απέχουν πολύ από την ίση πρόσβαση στην ιατρική περίθαλψη που θα απαιτούνταν για την πρόληψη της τύφλωσης. Οι γυναίκες δεν ελέγχουν τα χρήματα στις οικογένειές τους, και είναι συχνά τελευταίες στη σειρά για την ιατρική περίθαλψη, μετά από τους συζύγους τους και στη συνέχεια τα παιδιά τους.

Η κατάσταση των γυναικών στις χώρες του τρίτου κόσμου είναι ασύγκριτα χειρότερη από αυτή των γυναικών στις ανεπτυγμένες χώρες. Η ισότητα των δυο φύλων δεν υπάρχει ούτε τυπικά.

Οι περισσότερες γυναίκες μένουν αναλφάβητες. Το σχολείο κοστίζει στην Αφρική και οι γονείς θεωρούν ότι τα λεφτά για τη μόρφωση ενός κοριτσιού είναι πεταμένα λεφτά. Συνήθως οι γονείς βιάζονται να παντρέψουν την κόρη τους. Μια κοπέλα μπορεί να παντρευτεί ήδη από τα 14 της χρόνια. Και ο γάμος δεν έχει σχέση με τον έρωτα. Αντιθέτως, έχει την μορφή εμπορικής συναλλαγής. Ένας άντρας που έρχεται στον πατέρα μιας κοπέλας για να τη ζητήσει σε γάμο, θα συζητήσει πρώτα απ' όλα μαζί του την τιμή της. Πόσα δηλαδή πρέπει να δώσει για να την παντρευτεί. Και αυτό δεν είναι κάτι τυπικό. Συχνά γαμπρός γίνεται εκείνος που θα προσφέρει στον πατέρα τα περισσότερα χρήματα. Η κοπέλα που παρευρίσκεται σ' αυτή τη διαδικασία έχει καλυμμένο το πρόσωπό της με ένα μακρύ μαντήλι και δεν δικαιούται να μιλήσει.

Μετά το γάμο η γυναίκα γίνεται στη ουσία σκλάβο του άντρα της. Ο μόνος της ρόλος είναι να τον υπηρετεί στο σπίτι. Δεν έχει λόγο για τα του σπιτιού και γενικά δεν επιτρέπεται ποτέ να έχει κάποια ξεχωριστή γνώμη.

Η ανισότητα αντρών και γυναικών είναι σε πολλές χώρες του τρίτου κόσμου κατοχυρωμένη και νομικά. Στο Αφγανιστάν για παράδειγμα, μετά την κυριαρχία των φανατικών ισλαμιστών Ταλιμπάν, οι γυναίκες απαγορεύεται δια νόμου να εργαστούν και να μορφωθούν. Δεν επιτρέπεται να βγουν έξω από το σπίτι τους χωρίς να είναι καλυμμένες με το τσαντόρ (ένα μαύρο ολόσωμο ράσο που αφήνει ακάλυπτα μόνο τα μάτια τους) και χωρίς να συνοδεύονται από τον άντρα ή τον πατέρα τους. Αρρώστιες που η σύγχρονη ιατρική θεραπεύει είναι για αυτές θανατηφόρες επειδή απαγορεύεται να τις αγγίξει ένας άντρας και συνεπώς κανένας γιατρός δεν μπορεί να τις εξετάσει. Γυναίκες γιατροί δεν υπάρχουν βέβαια αφού η μόρφωση και η εργασία της γυναίκας είναι απαγορευμένη.

Η ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Η αρχή της ισότητας των φύλων καθιερώνεται με το Σύνταγμα του 1975, με κεντρικό στόχο τον εκσυγχρονισμό του κοινωνικού προτύπου με σκοπό την εξάλειψη κάθε μορφής διάκρισης κατά των γυναικών έτσι ώστε να αξιοποιείται το σύνολο του ανθρώπινου δυναμικού. Η υλοποίηση της ισότητας όμως δεν επιτεύχθηκε, παρά την προοδευτική νομοθεσία και τη λήψη θετικών μέτρων υπέρ των γυναικών, εφόσον άνδρες και γυναίκες δεν απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα στην πράξη. Όλοι οι δείκτες της οικονομικής και κοινωνικής ζωής μαρτυρούν την ύπαρξη ανισοτήτων.

Στην σημερινή εποχή οι γυναίκες έχουν αποκτήσει πολλά δικαιώματα, που παλαιότερα είχαν μόνο οι άνδρες, όπως για παράδειγμα το δικαίωμα εκλέγειν και εκλέγεσθαι, ή το δικαίωμα όχι μόνο να παραβρεθούν στους Ολυμπιακούς Αγώνες αλλά και να πάρουν μέρος. Δυστυχώς όμως η βία κατά των γυναικών δεν έχει σταματήσει.

❖ Η βία κατά των Γυναικών διαχρονικά

Όπως όλοι γνωρίζουμε, διαχρονικά έχει δημιουργηθεί η αίσθηση κυριαρχίας των ανδρών σε βάρος των γυναικών. Έτσι λοιπόν είναι σημαντικό να μάθουν οι νέοι και τα παιδιά, ότι καμία μορφή βίας δεν είναι ανεκτή.

Η βία κατά των γυναικών συμβαίνει σε όλο τον κόσμο σε καθημερινή βάση και σε διαφορετικά πλαίσια. Μπορεί να είναι ψυχολογική ή/και σωματική ή/και σεξουαλική. Ο ΠΟΥ χαρακτηρίζει τη βία κατά των γυναικών ως έναν από τους μεγαλύτερους κινδύνους για την υγεία των γυναικών παγκοσμίως. Από το 1999 ορίστηκε η 25η Νοεμβρίου ως διεθνής ημέρα για την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών. Τις τελευταίες δεκαετίες, η ευαισθητοποίηση ενάντια στη βία με θύματα γυναίκες αυξήθηκε έντονα, γεγονός που οδήγησε σε μείωση του αριθμού των περιπτώσεων. Από τα παλιά τα χρόνια οι γυναίκες όλου του κόσμου δεν είχαν πολλά δικαιώματα όπως δεν μπορούσαν να ψηφίσουν ή να πάνε μια βόλτα μόνες τους έπρεπε πάντα να έχουν την συνοδεία ενός άντρα. Αυτό πλέον έχει αλλάξει, οι γυναίκες έχουν αρκετά δικαιώματα που πρώτα δεν είχαν αλλά οι βία κατά των γυναικών και η εκμετάλλευσή τους δεν έχει σταματήσει. Δυστυχώς υπάρχει ακόμα η κακοποίηση γυναικών και ακόμα χειρότερα μπορεί να μην σταματήσει και ποτέ.

Οι προκαταλήψεις και τα στερεότυπα της πατριαρχικής κοινωνίας που έως και σήμερα οδηγούν σε έμφυλη βία, καλλιεργούνται από την παιδική μας ηλικία, καθώς υπάρχουν σε παραμύθια που μας διαβάζουν οι γονείς μας όταν είμαστε παιδιά, αλλά εμπεριέχονται και σε πολλούς από τους αρχαιοελληνικούς μύθους, πράγμα που δείχνει την διαχρονικότητα του φαινομένου.

Η γυναίκα τα παλιά χρόνια δεν είχε δικαιώματα, δεν είχε καμία θέση, δεν μπορούσε να κυκλοφορεί ασυνόδευτη και ήταν ένα περιουσιακό στοιχείο για τον σύζυγο. Μάλιστα αποτελούσε προνόμιο και έπαθλο για τους άνδρες, σε πολέμους ή διάφορες παρόμοιες καταστάσεις.

Όμως ακόμα και σε μεταγενέστερες εποχές η γυναίκα είναι αυτή που πρέπει να διατηρεί την αγνότητα και να παραδίδεται σε έναν σωτήρα για να την προστατεύει, όπως γίνεται στο παραμύθι της Ωραίας Κοιμωμένης, της Σταχτοπούτας και άλλων τέτοιων παραμυθιών. Ο φυσικός της ρόλος και η μόνη της υποχρέωση είναι να γίνει μάνα. Η σύζυγος που δεν έχει παιδιά είναι ανίκανη και κακία.

Τον τελευταίο καιρό βλέπουμε να χρησιμοποιείται πολύ συχνά ο όρος **γυναικοκτονία** μετά από τους πολλούς θανάτους γυναικών από τους συζύγους ή συντρόφους τους. Αποτελεί την πιο ακραία μορφή έμφυλης βίας και σημαίνει την ανθρωποκτονία από πρόθεση, επειδή το θύμα είναι γυναίκα. Αυτό οφείλεται στις βαθιά ριζωμένες κοινωνικές αντιλήψεις που οδηγούν τις γυναίκες υπό την εξουσία των ανδρών.

- 1 στις 3 γυναίκες κάποια στιγμή στη ζωή της θα αντιμετωπίσει σωματική, ψυχολογική ή σεξουαλική βία από τον σύντροφό της.
- 1 στις 5 γυναίκες θα πέσει θύμα βιασμού ή απόπειρας βιασμού
- 40% με 50% των γυναικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει αναφέρει κάποια μορφή σεξουαλικής παρενόχλησης στο χώρο εργασίας
- 500.000 με 2.000.000 άνθρωποι στον κόσμο, κυρίως γυναίκες και παιδιά, εκτιμάται ότι διακινούνται παράνομα κάθε χρόνο με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση και την εξαναγκαστική εργασία.

❖ **Μορφές Έμφυλης Βίας**

Η βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών είναι η πιο κοινή παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων παγκοσμίως. Σύμφωνα με μια έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας, τουλάχιστον μία στις τρεις γυναίκες σε ολόκληρο τον κόσμο θα ξυλοκοπηθεί, θα βιαστεί ή θα υποστεί βία σε κάποιο σημείο της ζωής της.

- Ενδοοικογενειακή βία
- Σεξουαλική βία κατά των γυναικών. Σε όλο τον κόσμο, μία στις πέντε γυναίκες θα είναι θύμα βιασμού ή απόπειρας βιασμού στη διάρκεια της ζωής τους. Στην Ινδία, μια γυναίκα βιάζεται κάθε 21 λεπτά. «Ο αριθμός των μη αναφερόμενων περιπτώσεων είναι πιθανό να είναι πολύ υψηλότερος», εκτιμά η Ινδολόγος Dorothea Riecker.
- Ο βιασμός ως όπλο πολέμου χρησιμοποιήθηκε από τη δεκαετία του 1990 στη Βοσνία, τη Ρουάντα, το Κονγκό, τη Λιβερία και τη Συρία. Η σεξουαλική βία στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο έχει ερευνηθεί από τη δεκαετία του 1990.

- Στις προσφυγικές ροές, για παράδειγμα από τη Συρία προς την Ευρώπη, οι γυναίκες και τα κορίτσια κινδυνεύουν ιδιαίτερα να πέσουν θύματα βίας, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής βίας.
- Οι φόννοι λόγω προίκας
- Δολοφονίες «τιμής της οικογένειας»
- Αναγκαστικός γάμος
- Βία κατά τον τοκετό
- Η γυναικοκτονία, η άμβλωση των γυναικείων εμβρύων μετά την προγεννητική επιλογή φύλου, η βρεφοκτονία των κοριτσιών ή η συστηματική παραμέληση των κοριτσιών είναι ευρέως διαδεδομένες στη Νότια και Ανατολική Ασία, τη Βόρεια Αφρική και τη Μέση Ανατολή. Στο Μεξικό, η απαγωγή, ο βιασμός και η δολοφονία γυναικών είναι γνωστές με τον όρο "feminicidio". Τα εγκλήματα συνήθως δεν τιμωρούνται, επικρίνουν τα Ηνωμένα Έθνη και τις ομάδες δικαιωμάτων των γυναικών.
- Εμπορία ανθρώπων και καταναγκαστική πορνεία
- Ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων: οι κύριες περιοχές κατανομής είναι η Δυτική και η βορειοανατολική Αφρική (π.χ. Β. Αίγυπτος) καθώς και Υεμένη, Ιράκ, Ινδονησία και Μαλαισία.
- Οι επιθέσεις οξέων σε γυναίκες είναι ιδιαίτερα συχνές στα κράτη της Νότιας Ασίας
- Λιθοβολισμός, μια συλλογική μορφή εκτέλεσης στην οποία καταδικάζονται συγκεκριμένα σε γυναίκες για μοιχεία ή σεξουαλική επαφή πριν από το γάμο. Σε χώρες όπως το Αφγανιστάν, το Ιράν, η Υεμένη, η Νιγηρία, η Σαουδική Αραβία και το Σουδάν, η λιθοβολία ασκείται βάσει του θρησκευτικού νόμου της Σαρία.
- Διακρίσεις εις βάρος χρωμών

Η έμφυλη βία είναι ένα σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα και θα πρέπει να αναγνωριστεί από όλους ως τέτοιο, ώστε να αντιμετωπιστεί με επιτυχία και να περιοριστεί σε όλες τις πτυχές του!

Εικαστική δημιουργία της Διγγελπούλου Αγγελικής

❖ Αντί επιλόγου...

Όπως είδαμε από την Ιστορία, η θέση της γυναίκας άλλαξε ριζικά. Από ένα άβουλο ον, όπως παρουσιάζεται στην αρχαιότητα, κατέληξε να είναι το ενεργό, δημιουργικό,

χαρισματικό και πολυτάλαντο ον του σήμερα. Πρέπει πάντα να θυμόμαστε πως όλοι, ανεξαρτήτως φύλου και φυλής, είμαστε άνθρωποι και έχουμε το σημαντικότερο δώρο, το οποίο λέγεται «Ζωή». Οι γυναίκες είναι το πιο ξεχωριστό δώρο του Θεού, γιατί γεννούν τη Ζωή. Είναι τα πλάσματα που ομορφαίνουν τον πλανήτη. Οφείλουμε να δείχνουμε σεβασμό απέναντι τους. Υποστηρίζοντας έμπρακτα τις αξίες και την ηθική μας, μπορούμε να διαμορφώσουμε ένα καλύτερο αύριο, χωρίς ανισότητες και μισαλλοδοξία.

.-----.

ΟΜΑΔΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΑΘΗΤΡΙΩΝ/ΜΑΘΗΤΩΝ ΚΑΙ ΠΗΓΕΣ ΑΝΑ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:

❖ Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΟΝ ΑΡΧΑΙΟ ΚΟΣΜΟ

❖ **ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:** ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ ΕΛΕΝΗ - ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ ΙΩΑΝΝΑ - ΖΑΒΕΡΔΑ ΜΑΡΙΑ - ΚΑΡΑΜΠΟΥΛΗ ΡΑΦΑΕΛΑ - ΚΟΥΤΡΟΥΜΑΝΗ ΜΑΡΙΛΕΝΑ - ΚΩΤΣΟΠΟΥΛΟΥ ΙΩΑΝΝΑ - ΜΠΟΥΖΑΛΑ ΡΑΦΑΗΛΙΑ - ΝΙΚΟΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΕΙΡΗΝΗ

❖ ΠΗΓΕΣ – ΟΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ - ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΝΑΚΤΗΘΗΚΑΝ ΑΠΟ:

1. <https://schoolpress.sch.gr/promaxoischoolnet/?p=1367>
2. https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%93%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%AF%CE%BA%CE%B5%CF%82_%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD_%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%AF%CE%B1_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1
3. <https://www.dogma.gr/dialogos/i-thesi-tis-gynaikas-stin-archaia-ellada/159389/>
4. <https://ektosprogrammatos.files.wordpress.com/2017/04/ceb3cf85cebdcceb1ceafcebase5cf82-ceb1cf81cf87ceb1ceafceb1-ceb1ceb8cea>
5. <https://ektosprogrammatos.files.wordpress.com/2017/04/ceb3cf85cebdcceb1ceafcebase5cf82-ceb1cf81cf87ceb1ceafceb1-ceb1ceb8ceaecebdceb1.jpg>
6. <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/4/47/Hetaira.jpg/270px-Hetaira.jpg>
7. <https://www.offlinepost.gr/2022/03/06/h-thesi-tis-gynaikas-apo-tin-arxaiotita-mexri-simera/>

.-----.

❖ Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΟ ΜΕΣΑΙΩΝΑ

❖ **ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:** ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ ΗΛΙΑΣ - ΒΟΙΚΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ - ΚΟΛΛΙΑΣ ΑΛΕΞΗΣ - ΚΟΥΤΡΟΥΜΑΝΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ - ΜΕΤΑΞΑΣ ΜΑΡΙΑΤΟΣ ΕΡΜΗΣ - ΜΠΑΡΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ - ΛΑΖΑΡΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ - ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ - ΝΤΕΝΤΕΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ - ΞΥΠΟΛΙΑ ΑΝΔΡΙΑΝΑ - ΠΑΠΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ - ΠΑΧΗΣ ΛΑΜΠΡΟΣ - ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΕΥΓΕΝΙΑ - ΤΑΠΕΙΝΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ - ΤΖΑΝΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΑ - ΦΡΑΝΤΖΗ ΚΑΣΣΙΑΝΗ

❖ ΠΗΓΕΣ – ΟΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ - ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΝΑΚΤΗΘΗΚΑΝ ΑΠΟ:

1. <https://pame.gr/gynaika-kai-mesaionas/>
2. <https://www.rodiki.gr/article/392199/mesaiwnologio-h-thesh-ths-gynaikas-ston-prwimo-mesaiwna>
3. <https://www.rodiki.gr/medias/2018/06/11/c2e89a12fb09a0dbe91b8157fedbed45.jpg>
4. <https://www.anexartitos.gr/>
5. http://mariakosioni.blogspot.com/2012/12/1_28.html
6. <https://www.offlinepost.gr/2022/03/06/h-thesi-tis-gynaikas-apo-tin-arxaiotita-mexri-simera/>

. ----- .

❖ Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟ

❖ **ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:** ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ - ΚΟΝΤΟΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ - ΚΩΦΟΥ ANNA ΜΑΡΙΑ - ΚΑΡΑΜΠΟΥΛΗ ΡΑΦΑΕΛΑ

❖ ΠΗΓΕΣ – ΟΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ - ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΝΑΚΤΗΘΗΚΑΝ ΑΠΟ:

1. http://aretimaurogianni.blogspot.com/2015/04/blog-post_34.html
2. http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/5204/Istoria_G-Gymnasiou_html-empl/index1_3.html
3. <https://www.offlinepost.gr/2022/03/06/h-thesi-tis-gynaikas-apo-tin-arxaiotita-mexri-simera/>
4. Κατάλογος έργων του Σάντρο Μποττιτσέλλι - Βικιπαίδεια (wikipedia.org)

. ----- .

❖ Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΤΟΝ 19^ο ΑΙΩΝΑ

❖ **ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:** ΠΕΤΤΑ ΕΛΕΝΗ - ΚΑΡΑΜΠΟΥΛΗ ΡΑΦΑΕΛΑ

❖ ΠΗΓΕΣ – ΟΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ - ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΝΑΚΤΗΘΗΚΑΝ ΑΠΟ:

1. <https://www.offlinepost.gr/2022/03/06/h-thesi-tis-gynaikas-apo-tin-arxaiotita-mexri-simera/>
2. Εμμανουηλίδης Παναγιώτης, «Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ' Γυμνασίου», εκδ. Μεταίχμιο

3. <https://blogs.sch.gr/vragkousi/2014/11/19/4/>
4. <https://thf.gr/el/i-eikona-tis-gynaikas-sti-neoelliniki/>

. ----- .

❖ **ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΟΥ ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΥ**

❖ **ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:** ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ ΧΡΙΣΤΙΝΑ - ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ ΠΗΝΕΛΟΠΗ - ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑ - ΚΑΡΑΜΠΟΥΛΗ ΡΑΦΑΕΛΑ

❖ **ΠΗΓΕΣ – ΟΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ - ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΝΑΚΤΗΘΗΚΑΝ ΑΠΟ:**

1. <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CE%B5%CE%BC%CE%B9%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82>
2. <https://www.offlinepost.gr/2022/03/06/h-thesi-tis-gynaikas-apo-tin-archaiotita-mexri-simera/>

. ----- .

❖ **Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ**

❖ **ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:** ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΑΓΓΕΛΟΣ – ΚΑΡΩΚΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ – ΚΑΤΣΑΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ - ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ – ΚΡΙΠΑΡΟΠΟΥΛΟΥ ΕΒΕΛΙΝΑ – ΣΚΟΝΔΡΑ ΚΙΑΡΑ - ΚΑΡΑΜΠΟΥΛΗ ΡΑΦΑΕΛΑ

❖ **ΠΗΓΕΣ – ΟΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΑΝΑΚΤΗΘΗΚΑΝ ΑΠΟ:**

1. <https://www.kathimerini.gr/pages/announcements/561932797/i-thesi-tis-gynaikas-stin-elliniki-koinonia/>
2. <https://www.offlinepost.gr/2022/03/06/h-thesi-tis-gynaikas-apo-tin-archaiotita-mexri-simera/>
3. https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiyhvyMIN78AhWKLewKHQBgCasQFnoECAoQAQ&url=https://www.isotita-epaeak.gr/%2Ffiliko_sxetikes_ereunes/%2Fkoinonia/%2FAthanasiadoy_X_H_koinoniki_reduce.pdf&usq=AOvVaw3RkM-QoQ4UqgSPCSla8Xon
4. Βιβλιογραφία: Γενική Γραμματεία Ισότητας, (1995).
5. United Nations, (2000)

6. <https://schoolpress.sch.gr/promaxoischoolnet/?p=69>

.-----.

❖ **Η ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ**

❖ **ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:** ΔΙΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ – ΛΟΤΣΑΡΗ ΑΓΓΕΛΙΚΗ

❖ **ΠΗΓΕΣ – ΟΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΑΝΑΚΤΗΘΗΚΑΝ ΑΠΟ:**

❖ <http://www.un.org/>

❖ <https://psychoedu.gr/emfili-via-stasi-tis-koinonias-kai-diachronikotita-tou-fainomenou/>

❖ <https://www.maxmag.gr/politismos/istoria/i-thesi-tis-gynaikas/>

❖ https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%92%CE%AF%CE%B1_%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC_%CF%84%CF%89%CE%BD_%CE%B3%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD

